

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту

«Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

Микола ПІСАРЕВСЬКИЙ

28 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузі знань C «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»,
D «Бізнес, адміністрування та право»
(шифр і назва)

спеціальності C3 «Міжнародні відносини», D3 «Менеджмент», D7 «Торгівля»
(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародна логістика»
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова

інститут ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

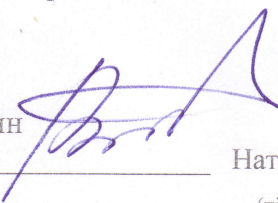
“28” серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИЦЯ ПРОГРАМИ: Панасенко Ганна Сергіївна, кандидат політичних наук, доцентка, доцентка ЗВО

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол від “25” серпня 2025 року № 1

Завідувачка кафедри міжнародних відносин

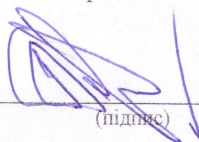

Наталія ВІННИКОВА

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Міжнародна логістика»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика»

(підпис)

Сергій БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2025 року, № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми:

«Міжнародна логістика»,
підготовки бакалавра,
за спеціальностями СЗ «Міжнародні відносини», D3 «Менеджмент», D7 «Торгівля»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» є ознайомлення студентів з основними поняттями, теоріями та концепціями, що лежать в основі міжнародних відносин. Курс спрямований на формування системного уявлення про сучасні процеси світової політики, а також на розвиток аналітичних навичок для оцінки та прогнозування міжнародних подій. Дисципліна сприяє підготовці фахівців, здатних орієнтуватися у складному та динамічному світі міжнародних відносин, що є особливо важливим для спеціальностей, пов'язаних з міжнародною логістикою, менеджментом та торгівлею.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є:

- Сформувати знання про основні актори та інструменти сучасної світової політики.
- Проаналізувати ключові глобальні виклики та їхній вплив на міжнародну систему.
- Розглянути основні проблеми і тенденції зовнішньої політики України.
- Навчити студентів критично мислити і використовувати теоретичні знання для аналізу реальних міжнародних кейсів.
- Розвинути навички самостійного пошуку та аналізу інформації, пов'язаної з міжнародними відносинами.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	

16 год. / 16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
56 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	-

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК1.1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

ФК1.2. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

ФК1.3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

ФК1.4. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

ФК1.6. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

ФК 4.3. Здатність застосувати правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку різних видів зовнішньоекономічної діяльності

- формування наступних м'яких навичок (soft skills):

1. Критичне мислення та аналіз інформації.
2. Комунікація та міжкультурна взаємодія.
3. Навички розв'язання проблем та прийняття рішень.
4. Адаптивність та гнучкість.
5. Таймменеджмент та самоорганізація.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних результатів:

РН 11. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН 12 Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН 13. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН 14 Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН 15. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН 16. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН 17. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН 33. Застосувати правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин у зовнішньоекономічній діяльності.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

1.8. Пререквізити: «Історія України: цивілізаційний вимір», «Основи наукових досліджень та інформаційної культури», «Критичне мислення (українською та англійською мовами).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1: Становлення сучасної світової системи

Тема 1. Вступ до міжнародних відносин

Предмет, завдання та основні поняття дисципліни. Еволюція міжнародних відносин від Вестфальської системи до Другої світової війни. Основні теорії та підходи до вивчення міжнародних відносин.

Тема 2. Формування біполярного світу: початок Холодної війни

Наслідки Другої світової війни. Формування біполярної системи. Поділ світу на два протиборчі табори. «Залізна завіса» і Фултонська промова Черчілля. Доктрина Трумена та план Маршалла.

Тема 3. Перша фаза Холодної війни (1950-1960-ті)

Утворення НАТО та Організації Варшавського Договору. Карибська криза 1962 р. та її міжнародне значення. Ядерне стримування і «Доктрина Брежнєва». Договір про нерозповсюдження ядерної зброї.

Тема 4. «Розрядка» міжнародної напруги (1969-1979 рр.)

Причини та сутність детанту. Московський договір 1970 р. та «нова східна політика» ФРН. Радянсько-американські договори ОСО-1 та ОСО-2. Гельсінський процес та його вплив на європейську безпеку.

Тема 5. Друга фаза Холодної війни та її завершення

Причини згорання розрядки. Посилення протистояння у 1980-х рр. «Доктрина Рейгана» та програма «СОІ». «Нове політичне мислення» Горбачова. Падіння комуністичних режимів. Крах СРСР та біполярної структури світу.

Тема 6. Європейська інтеграція: від спільноти до союзу

Початкові етапи європейської інтеграції. План Шумана та створення ЄОВС. Римські договори 1957 р. Формування ЄЕС. Розширення та поглиблення інтеграції у другій половині ХХ ст.

Тема 7. Регіональні системи міжнародних відносин. Близький Схід та Африка

Зростання ролі країн Близького Сходу. Арабо-ізраїльські війни та близькосхідний конфлікт. Палестинська проблема. Ірано-іракський конфлікт. Перетворення Африки на суб'єкт міжнародних відносин. Падіння режиму апартеїду в ПАР.

Тема 8. Регіональні системи міжнародних відносин. Азія та АТР

Утвердження нових незалежних держав в Азії. Корейська та Індокитайська війни. Зовнішня політика Китаю та Японії. Вплив радянсько-китайського протистояння. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН).

Розділ 2: Сучасні міжнародні відносини (XXI століття)

Тема 9. Нова система міжнародних відносин: глобалізація та її виклики

Перехід до постбіполярного світу. Сутність глобалізації, її позитивні та негативні наслідки. Роль недержавних акторів: транснаціональних корпорацій та міжнародних організацій. Феномен міжнародного тероризму.

Тема 10. Європейська підсистема у XXI столітті

Розширення ЄС у XXI ст. та проблеми, що виникли. Копенгагенські критерії. Брекзит та його наслідки. НАТО: адаптація до нових викликів. Європейська політика сусідства. Ініціатива ЄС «Східне партнерство».

Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

Основні параметри пострадянського простору. СНД: створення, діяльність та криза. Зовнішньополітичні вектори країн Балтії. Проблеми безпеки та взаємодії пострадянських держав. Роль позарегіональних акторів (ЄС, США, КНР).

Тема 12. США та американська підсистема у XXI столітті

Зовнішня політика США після 11 вересня 2001 р. «Війна з тероризмом». Доктрини Дж. Буша-молодшого та Б. Обама. Політика адміністрації Дж. Байдена. Сучасна зовнішня політика Д. Трампа. Інтеграційні процеси в Латинській Америці.

Тема 13. Близький Схід та Африка у XXI столітті

Сучасний стан близькосхідного конфлікту. «Арабська весна» та її наслідки: громадянські війни в Лівії та Сирії. Регіональна політика Туреччини та Ірану. Роль Африканського Союзу. Африканська політика західних держав та Китаю.

Тема 14. Азія та АТР у XXI столітті

Загальна характеристика міжнародних відносин в Азії. Сучасна зовнішня політика Індії та Пакистану. Посилення ролі КНР. Тайваньське питання та загострення американо-китайського протистояння. Проблеми безпеки на Корейському півострові.

Тема 15. Зовнішня політика незалежної України

Правові засади зовнішньої політики. Українські національні інтереси. Відносини України з РФ. Співробітництво з ЄС та НАТО. Зовнішня політика України на пострадянському просторі.

Тема 16. Російсько-українська війна як глобальний виклик

Причини та хід російської агресії проти України. Міжнародна реакція та допомога Україні з боку демократичних держав. Вплив війни на світовий порядок та глобальну безпеку. Перспективи зовнішньополітичного майбутнього України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до міжнародних відносин	7	2	2/0			3						
Тема 2. Формування біполярного світу: початок Холодної війни	8	2	2/0			4						
Тема 3. Перша фаза Холодної війни (1950-1960-ті)	7	2	2/0			3						
Тема 4. «Розрядка» міжнародної напруги (1969-1979 рр.)	8	2	2/0			4						
Тема 5. Друга фаза Холодної війни та її завершення	7	2	2/0			3						
Тема 6. Європейська інтеграція: від спільноти до союзу	8	2	0/2			4						
Тема 7. Регіональні системи міжнародних відносин. Близький Схід та Африка	7	2	0/2			3						
Тема 8. Регіональні	8	2	0/2			4						

системи міжнародних відносин. Азія та АТР												
Тема 9. Нова система міжнародних відносин: глобалізація та її виклики	7	2	2/0			3						
Тема 10. Європейська підсистема у XXI столітті	8	2	0/2			4						
Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	7	2	0/2			3						
Тема 12. США та американська підсистема у XXI столітті	8	2	0/2			4						
Тема 13. Близький Схід та Африка у XXI столітті	7	2	0/2			3						
Тема 14. Азія та АТР у XXI столітті	8	2	0/2			4						
Тема 15. Зовнішня політика незалежної України	7	2	2/0			3						
Тема 16. Російсько-українська війна як глобальний виклик	8	2	2/0			4						
Усього годин	120	32	16/16			56						

4. Теми семінарських і практичних занять

4.1 Теми семінарських занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 1. Вступ до міжнародних відносин	2
2.	Тема 2. Формування біполярного світу: початок Холодної війни	2
3.	Тема 3. Перша фаза Холодної війни (1950-1960-ті)	2
4.	Тема 4. «Розрядка» міжнародної напруги (1969-1979 рр.)	2
5.	Тема 5. Друга фаза Холодної війни та її завершення	2
6.	Тема 9. Нова система міжнародних відносин: глобалізація та її виклики	2
7.	Тема 15. Зовнішня політика незалежної України	2
8.	Тема 16. Російсько-українська війна як глобальний виклик	2
	Разом	16

4.2 Теми практичних занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 6. Європейська інтеграція: від спільноти до союзу	2
2.	Тема 7. Регіональні системи міжнародних відносин. Близький Схід та Африка	2
3.	Тема 8. Регіональні системи міжнародних відносин. Азія та АТР	2
4.	Тема 10. Європейська підсистема у XXI столітті	2
5.	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі	2
6.	Тема 12. США та американська підсистема у XXI столітті	2
7.	Тема 13. Близький Схід та Африка у XXI столітті	2
8.	Тема 14. Азія та АТР у XXI столітті	2
	Разом	16

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
		денна
1.	Тема 1. Вступ до міжнародних відносин - Розробити ментальну карту, що відображає основні поняття, акторів та теорії міжнародних відносин. Використати кольори та символи для візуалізації взаємозв'язків. - Оберати один історичний приклад міжнародних відносин	3

	(наприклад, Віденський конгрес або створення Ліги Націй) та проаналізувати його, використовуючи одну з вивчених теоретичних концепцій (реалізм, лібералізм тощо). - Написати коротке есе на тему: «Чому міжнародні відносини є важливою дисципліною для фахівців з міжнародної логістики, менеджменту та торгівлі?». - Створити власний глосарій з 10-15 ключових термінів, які вважаєте найважливішими для розуміння основ курсу. - Підготувати коротку презентацію (до 5 слайдів) про діяльність одного з недержавних акторів (наприклад, Greenpeace, Міжнародний комітет Червоного Хреста) та його вплив на світову політику. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
2.	Тема 2. Формування біполярного світу: початок Холодної війни - Скласти порівняльну таблицю зовнішньополітичних доктрин США та СРСР після Другої світової війни. Вказати їхні цілі, методи та основних ідеологів. - Проаналізувати Фултонську промову Вінстона Черчилля. Визначити її ключові тези та історичне значення. Пояснити, чому ця промова вважається початком Холодної війни. - Ознайомитися зі змістом Плану Маршалла. Написати короткий звіт (1 сторінка) про його мету, основні положення та вплив на економіку Західної Європи. - Намалювати хронологічну лінію з ключовими подіями 1940-х – 1950-х років, які призвели до формування біполярного світу (наприклад, Берлінська криза, Корейська війна). - Обрати одну з країн Західної Європи та Дослідити, як її економіка та зовнішня політика змінилися під впливом Холодної війни - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
3.	Тема 3. Перша фаза Холодної війни (1950-1960-ті) - Проаналізутив Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. Визначити його основні положення, країни-учасниці та Пояснити його роль у стримуванні ядерної гонки. - Накреслити схему взаємодії між НАТО та ОВД. Вказати, які країни входили до кожного блоку, та описати ключові військово-політичні заходи, що вживалися сторонами. - Написати есе про Карибську кризу 1962 р. та Пояснити, чому вона вважається моментом найбільшого загострення Холодної війни та як вона була врегульована. - Підготувати коротку біографічну довідку про	3

	одного з ключових політичних діячів періоду та його внесок у міжнародні відносини. - Проаналізувати «Доктрину Брежньєва». Пояснити її суть і на прикладі Чехословацьких подій 1968 року показати, як вона реалізовувалася на практиці. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
4.	Тема 4. «Розрядка» міжнародної напруги (1969-1979 рр.) - Скласти таблицю, порівнюючи періоди «холодної війни» та «розрядки». Вказати причини, основні події та наслідки кожного періоду. - Дослідити Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ) 1975 р. Описати його основні "кошики" (безпека, економіка, гуманітарні питання) та Пояснити, чому він мав таке велике значення. - Обрати один з договорів, укладених під час розрядки (наприклад, ОСО-1 або ОСО-2), та підготувати коротку доповідь про його основні положення та наслідки. - Написати есе на тему: «Чому, на вашу думку, період “розрядки” був тимчасовим і не призвів до повного припинення Холодної війни?». - Проаналізувати "нову східну політику" ФРН (Ostpolitik) у 1970-х роках. Пояснити її мету та результати. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
5.	Тема 5. Друга фаза Холодної війни та її завершення - Проаналізувати «Доктрину Рейгана» та програму «Стратегічної оборонної ініціативи». Пояснити їхні цілі та вплив на радянсько-американські відносини. - Написати есе на тему: «Як “нове політичне мислення” Михайла Горбачова вплинуло на завершення Холодної війни?». - Дослідити процес об'єднання Німеччини (1990 р.). Описати його ключові етапи та міжнародні домовленості, які зробили це можливим. - Скласти порівняльну таблицю концепцій «загальноєвропейського дому» М. Горбачова та «європейської конфедерації» Ф. Міттерана. Визначити їхні спільні риси та відмінності. - Створити хронологічну шкалу ключових подій кінця 1980-х – початку 1990-х рр., що призвели до краху біполярного світу (Паризька «Хартія для нової Європи», розпад РЕВ, ОВД, СРСР, СФРЮ).	3

	- Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
	Тема 6. Європейська інтеграція: від спільноти до союзу - Ознайомитися зі змістом Римських договорів (1957 р.) та Єдиного Європейського Акта. Визначити, які зміни вони принесли у процес європейської інтеграції. - Побудувати схему етапів європейської інтеграції у другій половині XX ст. (від ЄОВС до ЄС). Вказати ключові договори, що були підписані на кожному етапі. - Підготувати коротку доповідь про одне з розширень ЄС (наприклад, Середземноморське) та його економічні та політичні наслідки для Співтовариства. - Проаналізувати політику країн ЄЕС щодо їхніх колишніх колоніальних володінь. Як це вплинуло на міжнародні відносини? - Написати есе: «Чому європейські країни вирішили інтегруватися після Другої світової війни?». - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
	Тема 7. Регіональні системи міжнародних відносин. Близький Схід та Африка - Оберати один з арабо-ізраїльських конфліктів та проаналізувати його причини, хід та міжнародні наслідки. - Дослідити створення та діяльність Ліги арабських держав. Визначити її мету, структуру та найважливіші досягнення. - Написати есе про роль ісламського фактора в міжнародних відносинах на Близькому і Середньому Сході наприкінці XX ст. - Проаналізувати військову операцію «Буря в пустелі». Описати її причини, хід та результати. - Підготувати доповідь про діяльність Організації Африканської Єдності (ОАЄ) у врегулюванні регіональних конфліктів. Обрати один приклад (наприклад, війна в Конго). - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	3
	Тема 8. Регіональні системи міжнародних відносин. Азія та АТР - Проаналізувати Корейську війну 1950-1953 рр. та її	4

	вплив на регіональну безпеку в АТР. - Скласти порівняльну таблицю зовнішньої політики Японії та Китаю у другій половині XX ст. - Підготувати доповідь про еволюцію діяльності АСЕАН (Асоціації країн Південно-Східної Азії) та її роль у регіональній системі міжнародних відносин. - Написати есе на тему: «Ядерний фактор в Азії: чому ядерний статус Індії та Пакистану є постійним джерелом напруги в регіоні?». - Проаналізувати історію Руху Неприєднання. Визначити його цілі, основні етапи розвитку та сучасне значення. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
	Тема 9. Нова система міжнародних відносин: глобалізація та її виклики - Проаналізувати поняття «глобалізація». Вказати її основні економічні, політичні та культурні аспекти. - Підготувати доповідь про роль транснаціональних корпорацій (ТНК) у світовій політиці та їхній вплив на економічну логістику. Обрати 1-2 приклади. - Написати есе на тему: «Глобалізація проти регіоналізації: чи є ці процеси взаємовиключними, чи вони доповнюють один одного?». - Накреслити схему сучасних світових геополітичних центрів (США, ЄС, Китай) та опишіть їхній вплив на світову політику. - Дослідити діяльність одного з «мозкових центрів» (наприклад, Brookings Institution) і пояснити, як вони впливають на прийняття зовнішньополітичних рішень. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	3
	Тема 10. Європейська підсистема у XXI столітті - Проаналізувати процес вступу однієї з країн Східної Європи до ЄС. Опишіть, як вона відповідала Копенгагенським критеріям. - Підготувати доповідь про наслідки Брекзиту для економіки Великої Британії та ЄС. Включіть дані та прогнози. - Проаналізувати ініціативу ЄС «Східне партнерство». Пояснити її цілі, країни-учасниці та результати. - Написати есе на тему: «НАТО у XXI столітті: адаптація до нових загроз». Визначити, які виклики стоять перед	4

	Альянсом, та як він на них реагує. Проаналізувати вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
	Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі - Дослідити причини створення та діяльність СНД. Пояснити, чому ця організація не змогла стати ефективним інтеграційним утворенням. - Скласти порівняльну таблицю зовнішньополітичних орієнтирів країн Балтії та інших пострадянських держав. - Підготувати доповідь про роль позарегіональних акторів (ЄС, США, КНР) на пострадянському просторі. - Проаналізувати один із заморожених конфліктів на пострадянському просторі (наприклад, Нагірно-Карабахський конфлікт або Придністров'я). - Написати есе: «Чому деякі пострадянські держави обрали шлях інтеграції з Росією, а інші — з ЄС?». - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	3
	Тема 12. США та американська підсистема у XXI столітті - Проаналізувати «Стратегію національної безпеки США» 2022 р. Визначити її ключові пріоритети, особливо щодо стратегічної конкуренції з Китаєм та Росією. - Написати есе на тему: «Політика “розумної сили” Барака Обами: успіхи та провали». - Дослідити міжнародні наслідки терактів 11 вересня 2001 р. та початок «війни з тероризмом». - Скласти порівняльну таблицю зовнішньополітичних курсів адміністрацій Дональда Трампа та Джо Байдена. Вкажіть їхні спільні риси та відмінності. - Дослідити діяльність Організації американських держав (ОАД) та інтеграційних об'єднань Латинської Америки. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
	Тема 13. Близький Схід та Африка у XXI столітті Підготувати доповідь про феномен «Арабської весни». Описати її причини, перебіг та зовнішньополітичні наслідки. Проаналізувати громадянську війну в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Описати роль різних міжнародних акторів.	3

	Написати есе: «Неоосманізм як напрямок у зовнішній політиці Туреччини: загроза чи можливість?». Дослідити діяльність Африканського Союзу. Описати його структуру, цілі та роль у врегулюванні регіональних конфліктів. Проаналізувати політику Китаю в Африці. Пояснити, чому цей регіон є важливим для КНР. Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
	Тема 14. Азія та АТР у XXI столітті - Написати есе на тему: «Американо-китайське протистояння у XXI столітті: загроза чи новий світовий порядок?». - Підготувати доповідь про Тайваньське питання та загострення ситуації навколо Тайваню. Пояснити його історичний контекст та сучасні загрози. - Проаналізувати стратегічні ініціативи Китаю BRI (Belt and Road Initiative) та MIC (Made in China). Пояснити, як вони впливають на світову економіку. - Дослідити сучасну зовнішню політику Японії та її роль у системі міжнародних відносин в АТР. - Проаналізувати створення та цілі військово-політичних блоків в АТР (QUAD, AUKUS). - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
	Тема 15. Зовнішня політика незалежної України - Дослідити правові засади зовнішньої політики України. Визначити ключові статті Конституції України та законів, що регулюють цю сферу. - Написати есе на тему: «Українські національні інтереси та їхнє забезпечення в міжнародній діяльності». - Підготувати доповідь про етапи співробітництва України з ЄС. Описати підписані угоди та їхнє значення. - Проаналізувати відносини України та Російської Федерації в період незалежності (до 2014 р.). Описати основні проблеми та домовленості. - Дослідити політику України щодо інтеграційних проєктів на пострадянському просторі. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	3
	Тема 16. Російсько-українська війна як глобальний	4

	ВИКЛИК - Проаналізувати причини та етапи російської агресії проти України, починаючи з 2014 року. - Написати есе на тему: «Чому російсько-українська війна є викликом для міжнародної безпеки та сучасного світового порядку?». - Дослідити, як різні міжнародні організації (ООН, НАТО, ЄС) реагували на повномасштабне вторгнення РФ у 2022 р. - Підготувати доповідь про види та обсяги допомоги, яку надають Україні демократичні держави (військова, фінансова, гуманітарна). - Ознайомитися з публікаціями провідних світових «мозкових центрів» (наприклад, Chatham House, Atlantic Council) про наслідки війни для світової економіки та міжнародної політики. - Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика» застосовуються наступні методи навчання:

1. Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні: бесіда, лекція;
 - наочні: ілюстрація, демонстрація;
 - практичні: завдання, навчальні задачі, реферати, доповіді тощо.
2. Стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - формування інтересу до навчання: пізнавальні кейси, навчальні «екскурсії», методи емоційного/ «оціночного» стимулювання тощо;
 - формування почуття обов'язку і відповідальності: методи навчальних заохочень, досягнень, навчальних вимог;
 - організації і здійснення навчальних дій і операцій: перцептивні, словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні;
 - логічні: індуктивні, аналогії;
 - гностичні: проблемно-пошуковий, репродуктивний (інструктаж, ілюстрація, пояснення, практичне тренування);
 - самоврядування навчальними діями: самостійна робота.

3. Контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: творчі, проблемно-пошукові.

4. Бінарні, інтегровані (універсальні):

- навчальна робота під керівництвом викладача (семінарські заняття): кейси, самостійні письмові роботи, ситуативні задачі тощо;

- самостійна робота здобувачів поза контролем викладача – самостійна робота вдома/на семінарських заняттях, котра сприяє виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

8. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських і практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних і семінарських занять;

- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань;

- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;

- контроль та оцінювання вмінь вирішувати ситуаційні та евристичні задачі;

- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;

- письмового експрес-контролю;

- колоквіум;

- тестові завдання;

- виконання творчих завдань;

- розв'язування ситуаційних задач;

- виконанням індивідуальної роботи (доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій, портфоліо здобувача вищої освіти, ведення щоденника тощо).

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Упродовж семестру проводиться поточний контроль.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 60 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Теоретичне питання 1– 10 балів

Тестові питання – 30 балів (15 питань по 2 б. за кожну правильну відповідь)

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота																Сума	Залі к	Разо м
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Тема 14	Тема 15	Тема 16			
3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	60	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 15 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Будь-яке завдання, виконане з порушенням академічної доброчесності – 0 б.

Критерії оцінювання поточного контролю

Бали	Заняття (максимум 3-4 бали)
4/3	Студент демонструє відмінні знання та практичні навички. Відповідь є повною, логічною, а виконана робота не містить жодних помилок
3/2	Студент добре засвоїв матеріал. Відповідь повна, але може містити незначні неточності або 1-2 дрібні помилки у виконанні.
2	Студент знає матеріал, але відповідь неповна. Робота містить кілька помилок у змісті або оформленні, що вказує на неглибоке розуміння теми.
1	Знання поверхові. Робота містить суттєві помилки. Студент може мати труднощі з використанням основних понять.
0	Завдання не виконане або виконане абсолютно неправильно, або виконане з порушенням академічної доброчесності

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Теоретичне питання білету:

9-10 балів

Студент повністю володіє навчальним матеріалом, викладає його грамотно, вільно та аргументовано. Він дає точні визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання, правильно інтерпретує ключові принципи та концепції міжнародних відносин. Демонструє розуміння історичних етапів, основних акторів та динаміки світової політики.

Виявляє знання основної та додаткової літератури з дисципліни, а також здатний наводити конкретні приклади для підтвердження своїх тез.

6-8 балів

Студент в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, викладає його вільно та грамотно, але іноді недостатньо аргументовано. Він розкриває зміст поставленого питання, але може не завжди демонструвати глибокий аналіз. Використовує лише обов'язкову літературу. Демонструє загальне розуміння суті дисципліни, але може мати труднощі з інтерпретацією складних концепцій та взаємозв'язків між подіями.

3-5 балів

Студент загалом володіє навчальним матеріалом, але його знання не є цілісними. Відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності щодо основного понятійно-категоріального апарату. Можливі граматичні помилки. Студент демонструє відсутність розуміння специфіки ключових процесів у міжнародних відносинах, таких як переговорні процеси, механізми інтеграції чи врегулювання конфліктів.

1-2 бали

Студент володіє матеріалом фрагментарно та поверхнево. Він недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Демонструє непослідовне трактування термінів, плутається в об'єкті та предметі дослідження. Не володіє основною термінологією, не знає видатних персоналій міжнародних відносин і демонструє низьку загальну грамотність.

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.

Умови зарахування:

- Студент має надати офіційне звернення до викладача.
- До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності **не може перевищувати 60 балів**.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
2. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручн. / В. Головченко, В. Матвієнко. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.
5. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
6. Європейський Союз в міжнародних відносинах/ В.В. Копійка, М. А. Миронова, С. О. Маковський та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
7. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
8. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

9. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
10. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
11. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики: XX – початок XXI ст. : навч. посіб. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, В. Борисенко та ін. К.: КНЕУ, 2006. 368 с.
12. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
13. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
14. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. К., 2020. 107 с.
15. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999. 558 с.
16. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.
17. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. К.: Либідь, 2001. 265 с.
18. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
19. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
20. Могилевська В. П. Міжнародні відносини : навч. посіб. для дистанційного навчання / В. М. Могилевська. Київ : Університет "Україна", 2009. 395 с.
21. Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник / Овчаренко О., Сухушина О., Земзюліна Н. Черкаси: Вертикаль, 2021. 302 с.
22. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
23. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Допоміжна література

I. Загальна теорія та глобальні процеси

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
2. Глобальні проблеми сучасності: підручник / [кол. авт.]; за ред. В. С. Бакірова та ін. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 632 с.
3. Міжнародні відносини та зовнішня політика України: підруч. / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2020. 328 с.
4. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. К., 2013. 677 с.
5. Толстов С. В. Феномен стратегічного партнерства в міжнародних відносинах ХХІ ст. // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 8-16.
6. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. New York, Simon & Schuster, 1996.
7. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs, 2005. 130 p.
8. Nye J. Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p.

II. Міжнародні організації, Європа та Азія

9. Безпека у глобальному світі / Константинов В. Ю. та ін. // Міжнародні системи та глобальний розвиток: підручник / за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. К.: «Київський університет», 2019. С. 389-468.
10. Копійка В. В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. К., 2012. 759 с.
11. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
12. Мокій А. І. Міжнародні організації / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г. Бабець. К. Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
13. Сидорук Т. Вступ до європейських студій: Навчальний посібник / Т. Сидорук, В. Павлюк. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020.
14. Шамраєва В. М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи: підручник. Х., 2014. 160 с.
15. European Union Politics, 6th revised edition / ed. by Michelle Cini, Nieves Perez-Solorzano Borraran. Oxford: Oxford University Press, 2019. 568 p.
16. Roett R., Paz G. Latin America and the Asian Giants. Evolving Ties with China and India. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2016. 336 p.

III. Дипломатія та зовнішня політика України

17. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. // Дипломатична і консульська служба. Збірник документів / Укл. Кротюк С. Ф. К.: КиМУ, 2003. С. 3–7.
18. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2008 – 2013). К.: Ін-т історії України НАН України, 2015. 378 с.
19. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка. К.: ДП «ГДП», 2021. 252 с.
20. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
21. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

IV. Конфлікти, безпека та гібридні загрози

22. Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991). К.: КНТЕУ, 2009. 456 с.
23. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство. К.: Інститут історії України, 2023. 264 с.
24. Живко М. Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини...» Суми, 2022. С. 73-76.
25. Перепелиця Г. М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К.: Стилос – ПЦ “Фоліант”, 2003. 256 с.
26. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
27. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
28. Gray C. S. War, peace and international relations: an introduction to strategic history. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. European integration portal. URL : <https://eu-ua.kmu.gov.ua/en>
2. Official website of the European Union. URL : https://europa.eu/european-union/index_en
3. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/> Платформа "EdEra".URL: <https://www.ed-era.com/>
4. Платформа "Prometheus" URL: <https://prometheus.org.ua/>
5. Представництво України при Європейському Союзі. URL : <https://www.ukraine.eu.mfa.gov.ua/eu/ua>
6. Сайт НАТО. URL: <https://www.nato.int/>

7. Сайт ООН. URL: <https://www.un.org/en/>

12 Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні відносини та світова політика».